

відповідно до законів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України» [2].

Таким чином, з усього вище сказаного слідує, що право громадян на вільне виявлення своїх думок, на здобуття, зберігання і розповсюдження інформації охороняється державою на законодавчому рівні, як одне з основних громадянських прав людини і громадянина. Таке поширення інформації здійснюється за допомогою друкованих чи електронних ЗМІ, публікацій в офіційних друкованих виданнях та як безпосередня передача даних між фізичними та юридичними особами. Проте, у випадках, коли йдеться про інформацію, що становить державну, професійну чи приватну таємницю, можуть бути застосовані обмеження щодо кола осіб, які володіють даною інформацією.

Література:

1. Конституція України: [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про інформацію» : [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Скрипнюк О. Свобода думки і слова: конституційно-правові гарантії в Україні / О. Скрипнюк // Юридична Україна. — 2011. — №3. — С.28-32.
4. Гусйнова-Чекурда Р.З. Конституційне право людини і громадянина на свободу слова (на прикладі електронних ЗМІ / Р.З. Гусйнова-Чекурда // Науковий вісник Національної академії Внутрішніх справ України. — 2011. — № 2. — С.159-166.
5. Марущак А.І. Свобода слова та інформація з обмеженим доступом: співвідношення понять / А.І. Марущак // Бюлетень Міністерства Юстиції України. — 2005. — №6. — С.44-49.

Магрос Л.

(наук. кер. — ст. викл. Потапов О.М.)
*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ

Ще з давніх часів правам людини приділяли багато уваги. Були сформовані різноманітні школи та напрями їх вивчення. Різні вчені, філософи намагалися дати своє визначення правам людини взагалі та кожному праву зокрема. Беззаперечно, фундаментальним правом, яке зумовлене еством людини, що не може змінити жодне суспільство, є право людини на життя.

Актуальність дослідження не викликає сумнівів. Адже на протязі тривалого часу суспільство з того чи іншого приводу звертається до проблеми права на життя. Законодавче закріплення права на життя в переважній більшості країн світу не розв'язало багатьох проблемних питань. Зокрема, й досі точаться суперечки навколо проблем евтаназії, смертної кари, самогубства, абортів. Ці проблемні питання характерні як для країн із розвинутою демократією, так і для країн із демократією, що розвивається.

Сьогодні визнання права на життя закріплено в ряді правних актів поточного законодавства. Проте найважливішим серед них є Конституція [3, с.49]. В статті 27 Конституції України закріплено: «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань» [1, с.10]. Ці положення повністю дублюють положення частин 1 і 2 статті 281 Цивільного кодексу. Аналогічні положення закріплюють і численні акти міжнародного права. Так, стаття 3 Загальної декларації прав людини проголошує, що кожна людина має право на життя, свободу та особисту недоторканість. Стаття 2 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод підкреслює, що право кожної особи на життя не тільки проголошується, але й захищається законом. Стаття 6 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права встановлює, що право на життя є невід'ємним правом будь-якої людини, яке охороняється законом [2, с.282].

Право на життя — надзвичайно широке і багатопланове поняття, яке включає в себе різні аспекти. Воно стосується різних питань, як збереження життя, визначення його меж, право розпоряджатися своїм життям, яке реалізується через можливість піддати себе ризику або евтаназії, та інші аспекти [3, с. 47-48].

У сучасному розумінні право на життя — це особисте немайнове природне право кожної людини на власне життя, яке виникає при народженні. Природне право на життя будь-якої людини здійснюється на свій розсуд, однак активне життя може відбуватися лише між народженням і смертю шляхом реалізації своїх прав та обов'язків. Абсолютне особисте право на життя містить в собі майбутнє право на відтворення і безкінечне продовження життя нащадків [7, с. 102-103].

Якщо говорити про механізм реалізації права на життя, то він має двоякий характер: з одного боку, він включає сукупність прямо не заборонених законом діянь людини з реалізації даного права, а з іншого — це діяльність відповідних державних органів та їх посадових осіб, яка суворо регламентована нормами права і покликана забезпечити людині та громадянину належні умови для реалізації зазначеного права. Тобто механізм реалізації права на життя — це певний процес, що створює необхідні умови для здійснення цього права [5, с.99].

Одна з найважливіших гарантій безперешкодної реалізації права на життя передбачає проведення державою миролюбної зовнішньої політики, що виключає війни та конфлікти. Ряд країн проголосили у своїх конституційних актах відмову від війни, а також від застосування військової сили як засобу вирішення міжнародних спорів [6, с.31]. Як впливає із закону від 6 грудня 1991 року «Про Збройні Сили України», останні призначені захищати народ України від збройних нападів. Звичайно, під час застосування військової зброї порушується право на життя багатьох людей. Згідно з підрахунками спеціалістів, за 6 тисяч років історії людського суспільства на Землі відбулося близько 15 тисяч воєн, які забрали життя майже 4 мільярдів чоловік [4, с.39].

Одним з аспектів права на життя є питання про застосування державою смертної кари. Дискусії щодо цього питання носять системний та тривалий характер. Це пояснюється тим, що смертна кара застосовується на протязі тривалого часу існування людського суспільства, а питання про її скасування як виду покарання гостро постало лише після легалізації на рівні конституційних положень вчення про природне право людини на життя. В Україні смертна кара була відмінена в 2001 році.

Ще одним проблемним питанням права на життя є можливість проведення абортів. В багатьох країнах, особливо в тих, де католицька церква має сильні позиції, право на життя як таке розглядається у якості підстави для заборони абортів. При розгляді даної проблеми особлива роль відводиться з'ясуванню двох ключових питань: по-перше, це виникнення моменту права на життя, а, по-друге, це визначення, що є людський плід, а що є власне людина. В Україні проведення абортів не заборонено, проте виставляється ряд обмежень. Але, незважаючи на це в нашій державі щорічно їх проводиться близько 800 тисяч. І це в умовах демографічної кризи, в якій Україна перебуває вже тривалий час. Тому, на думку О.В. Малишева, необхідно встановити більш суворі обмеження і дозволити проведення абортів лише за медичними показниками [6, с.33-34].

В науковій літературі та пресі часто обговорюються питання про право на смерть. В дискусіях стикаються дві протилежні позиції, що визначають з одного боку, необмеженість свободи особистості у вирішенні цих питань, а з іншого – її повну підпорядкованість суспільним та державним інтересам. У Нідерландах після тривалої дискусії в законодавство офіційно внесено дозвіл пасивної евтаназії. В Англії, навпроти, прийняли закон про безумовну заборону евтаназії в медичній практиці. Евтаназія заборонена і в Україні [4, с.40].

Отже, людське життя — неповторне й унікальне. Не існує такої духовної чи матеріальної мети, заради якої можна було б пожертвувати життям бодай однієї людини. Це суперечить нормам загальнолюдської цивілізованості та моралі, міжнародного права і національного законодавства більшості країн світу, включаючи й Україну. Право на життя є найпершим

правом людини, без нього втрачають усілякий сенс інші її права — на свободу, на здоров'я, на власність, на безпеку, на опір гнобленню.

Література:

1. Конституція України: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Богатирь В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. — К.: «Центр учбової літератури», 2012. — 1024 с.
3. Гладун З. Право людини на життя і проблеми його юридичного забезпечення в Україні / З. Гладун // Український часопис прав людини. — 1995. — №1. — С. 47-54.
4. Домбровська О. Зміст конституційного права на життя людини та громадянина / О. Домбровська // Право України. — 2002. — №5. — С.37-41.
5. Домбровська О. Забезпечення реалізації суб'єктивного права на життя людини: (теоретико-правовий аспект) / О. Домбровська // Підприємство, господарство і право. — 2003. — №3. — С. 98-101.
6. Малишев О.В. Право людини на життя: конституційно-правовий аспект / О.В. Малишев // Економіка. Фінанси. Право. — 2005. — №3. — С.30-34.
7. Мацегорін О.І. Цивільно-правова природа права на життя / О.І. Мацегорін // Часопис Київського університету права. — 2008. — №1. — С.101-106.

Халявко В.

(наук. кер. — ст. викл. Потапов О.М.)

*студентка V курсу психолого-педагогічного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ПРАВО НА СВОБОДУ СВІТОГЛЯДУ І ВИРО- СПОВІДАННЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Світогляд — це система найзагальніших уявлень, поглядів, понять щодо світу, який оточує людей, щодо природи, людини та суспільства в їх цілісності і взаємозалежності, їх сутності, походження, закономірностей існування й розвитку. Серцевиною світогляду є філософські погляди. Тому світогляд і думка — це споріднені категорії, а отже, право на свободу світогляду є власне одним із різновидів права на свободу думки.

Свобода світогляду означає право мати власні погляди на природу, людину і суспільство та змінювати їх, сповідувати релігію або бути атеїстом, не бути примушеним з боку держави або інших суб'єктів суспільних відносин до певного світогляду і ставлення до релігії, а також право виховувати дітей відповідно до своїх власних переконань та релігії. Адже церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа — від церкви [1, с.133-134].